

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Υποσχόλια (Tīkā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Υποσχόλια (Sutta Piṭaka - Tīkā)

1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια (1. Dīgha Nikāya - Tīkā)

5. Νέα υποσχόλια για το κεφάλαιο για το σύνολο της ηθικής-2 (5. Sīlakkhandhavagga-Abhinavaṭīkā-2)

9. Σχόλια για την ομιλία στον Ποτταπάντα (9. Poṭṭhapādasuttavaṇṇanā)

PaliVerse

1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια

5. Νέα υποσχόλια για το κεφάλαιο για το σύνολο της ηθικής-2

9. Poṭṭhapādasuttavaṇṇanā

Poṭṭhapādaparibbājakavatthuvaṇṇanā

406. Evaṃ mahāsīhanādasuttaṃ saṃvaṇṇetvā idāni poṭṭhapādasuttaṃ saṃvaṇṇento yathānupubbaṃ saṃvaṇṇanokāsassa pattaḥhāvaṃ vibhāvetuṃ, mahāsīhanādasuttassānantaraṃ saṅgītassa suttaṃ poṭṭhapādasuttaḥhāvaṃ vā pakāsetuṃ “evaṃ me suttaṃ...pe... sāvatthiyanti poṭṭhapādasutta”nti āha. “Sāvatthiya”nti idaṃ samīpatthe bhumanti dassetuṃ “sāvatthiṃ upanissāyā”ti vuttaṃ, cīvarādipaccayapaṭibaddhatāya upanissayaṃ katvāti attho. Jeto nāma rājakumāro, tena ropitattā saṃvaḍḍhitattā paripālittattā jetassa vanaṃ upavananti atthamāha “jetassa kumārassa vane”ti. Sudatto nāma gahapati anāthānaṃ piṇḍassa dāyakattā anāthapiṇḍiko. Tena jetassa hatthato aṭṭhārasahiraññaḥkoṭisantharaṇena taṃ kiṇitvā aṭṭhārasahiraññaḥkoṭiḥeva senāsanaṃ kārāpetvā aṭṭhārasahiraññaḥkoṭiḥeva vihāramahaṃ niṭṭhāpetvā evaṃ catupaññaḥsahiraññaḥkoṭipariccāgena so ārāmo buddhappamukhassa bhikkhusaṅghassa niyyātito. Tenāha “anāthapiṇḍikena gahapatinā ārāmo kārīto”ti. Pupphaphalapallavādiguṇasampattiyā, pāṇino nivāsaphāsutādinā vā vīsesena pabbajitā tato tato āgamma ramanti anukkaṇṭhitā hutvā nivasanti etthāti ārāmo. Atha vā yathāvuttaguṇasampattiyā tattha tattha gatepi attano abbhantare ānetvā rametīti ārāmo.

Phoṭo yassa pādesu jātoti poṭṭhapādo. Phoṭo poṭṭhoti hi pariyāyo. Paribbājako duvidho channaparibbājako, acchannaparibbājako ca. Tattha acchannaparibbājakopi acelako ājīvako ti duvidho. Tesu acelako sabbena sabbaṃ naggo, ājīvako pana upari ekameva vatthaṃ upakacchakantare pavesetvā pariharati, heṭṭhā naggo. Ayaṃ pana duvidhopesa na hotīti vuttaṃ “channaparibbājako”ti, vatthacchāyāchādanapabbajjūpagatattā channaparibbājakasaṅkhyāṃ gatoti attho. Brāhmaṇamahāsāloti mahāvibhavatāya mahāsārataṃ patto brāhmaṇo. Gaṇācariyoti sāpekhatāya samāso. Samayanti sāmāññaṇiddeso, ekasesaniddeso vā, taṃ taṃ samayanti attho. Pavadantīti pakārato vadanti, attanā attanā uggahitaniyāmena yathā tathā samayaṃ vadantīti attho. Tārukhoti tassa nāmaṃ. Pabhuti saddena todeyyajāṇusoṇiṣoṇadaṇḍakūṭadantādike saṅgaṇhāti, ādisaddena pana channaparibbājakādike. Tinduko nāma kāḷakkhandharukkho. Cīranti panti. Tindukā cīraṃ ettha santīti tindukacīro. Tathā ekā sālā etthāti ekasālako. Bhūtapubbagatiyā tamatthaṃ vitthārato dassento “yasmā”tiādimāha. Iti katvāti iminā kāraṇena. “Tasmi”ntiādinā yathāpāṭhaṃ vibhatyantadassanaṃ.

Anekākārānavasesañeyyatthavibhāgato, aparāparuppattito ca bhagavato ñāṇaṃ loke patthaṃamiva hotīti vuttaṃ “sabbaññaṇānaṃ pattharivā”ti, yato tassa ñāṇajālatā vuccati. Veneyyānaṃ tadantogadhabhāvo heṭṭhā vuttova.

Veneyyasattapariggaṇhanatthaṃ samannāhāre kate paṭhamam nesaṃ veneyyabhāveneva upaṭṭhānaṃ hoti, atha saraṇagamanādivasena kiccanipphatti

vīmaṃsīyatīti āha “kinnu kho bhavissatīti upaparikkhanto”ti. Nirodhanti saññānirodhaṃ. Nirodhā vuṭṭhānanti tato nirodhato vuṭṭhānaṃ saññuppatthiṃ. Sabbabuddhānaṃ ñāṇena saṃsanditvāti yathā te nirodhaṃ, nirodhato vuṭṭhānañca byākarimṣu, byākarissanti ca, tathā byākaraṇavasena saṃsanditvā. Katipāhaccayenāti dvīhatīhaccayena. Pāḷiyameva hi imamatthaṃ vakkhati. Saraṇaṃ gamissatīti “saraṇa”miti gamissati. “Hatthisārīputtoti hatthisārīno puttō”ti ācariyena vuttaṃ. Adhunā pana “citto hatthisārīputtō” tveva pāṭho dissati, citto nāma hatthācariyassa puttoti attho.

Surattadupaṭṭanti rajanena sammā rattaṃ diguṇaṃ antaravāsakaṃ parivattanavasena nivāsetvā. “Yugandharapabbataṃ parikkhipitvā”ti idaṃ parikappavacanaṃ “tādiso atthi ce, taṃ viyā”ti. Meghavaṇṇanti rattameghavaṇṇaṃ, sañjhāpabhānurañjitameghasaṅkāsaṃti attho. Paṭhamena cettha sañthānasampattiṃ dasseti, dutiyena vaṇṇasampattiṃ. Ekaṃsavaragatanti vāmaṃsavarappavattaṃ. Tathā hi suttanipāṭaṭṭhakathāyaṃ vaṅgīsaṃsuttavaṇṇanāyaṃ vuttaṃ “ekaṃsanti ca vāmaṃsaṃ pārupitvā ṭhitassetāṃ adhivacanaṃ. Yato yathā vāmaṃsaṃ pārupitvā ṭhitaṃ hoti, tathā cīvaram katvāti evamassattho veditabbo”ti tattha etanti “ekaṃsaṃ cīvaram katvā”ti vacanaṃ. Yatoti yathāvuttavacanassa pārupitvā ṭhitasseva adhivacanattā evamassa attho veditabboti sambandho. Paccagghanti ekaṃ katvā anadhiṭṭhitakāle pāṭekkaṃ mahagghaṃ, paccagghaṃ vā abhinavaṃ, abbhunhe taṅkhaṇe nibbattanti attho. Purimañcettha atthavikappaṃ keci na icchati. Tathā hi ācariyeneva udānaṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ “paccaggheti abhinave, paccekaṃ mahagghatāya paccaggheti keci, taṃ na sundaraṃ. Na hi buddhā bhagavanto mahagghaṃ paṭiggaṇhanti, paribhuñjanti cā”ti, idhāpi tena pacchimoyeva atthavikappo gahito. Abhinavatāya “paccaggha”nti ca idaṃ ādito tathā laddhavohārena, anaññaparibhogatāya ca vuttaṃ, tathā vā satthu adhiṭṭhānena taṃ pattaṃ sabbakālaṃ “paccaggha”ntveva vuccati. Selamayapattanti muggavaṇṇasilāmayāṃ caturmahārājadattiyaṃ pattaṃ. Ayameva hi bhagavatā nīccaparibhutto patto samacittasuttavaṇṇanādīsipi tathā vuttattā.

407. Attano rucivasena ajjhāsayavasena, na parehi ussāhitoti adhippāyo. “Atippagabhāvameva disvā”ti ca idaṃ bhūtakathanaṃ na tāva bhikkhācaraṇavelā sampattāti dassanatthaṃ. Bhagavā hi tadā kālasseva vihārato nikkhanto “vāsanābhāgiyāya dhammadesanāya poṭṭhapādaṃ anuggaṇhissāmī”ti. Pāḷiyaṃ atippago khoti ettha “pago”ti idaṃ kaccāyanamatena pa-iccupasaggato o-kāragakārāgamane siddhaṃ. Pa-saddoyeva pātoatthaṃ vadati. Aññesaṃ pana saddavidūnaṃ matena pātopadamiva nepātikaṃ. Teneva tattha tattha aṭṭhakathāsu vuttaṃ “atippago khoti ativiya pāto”ti. Apica paṭhamaṃ gacchati divasabhāvena pavattatīti pagoti nibbanaṃ iminā dassitaṃ. Duvidho khalusaddo viya hi pagoti saddo nāmanipātopasaggavasena tividho. Evañhi idha “atippagabhāvameva disvā”ti vacanaṃ upapannaṃ hoti.

Yaṃnūnāti esa nipāto aññattha saṃsayaparidīpano, idha pana saṃsayapatirūpakaparidīpanova. Kasmā “saṃsayaparidīpane”ti vuttaṃ, nanu buddhānaṃ saṃsayo natthīti āha “buddhānañcā”tiādi. Saṃsayo nāma natthi bodhimūle eva tassa samugghāṭitattā. Parivittakapubbabhāgoti adhippetakiccassa pubbabhāge pavattaparivittakko. Esāti “karissāma, na karissāmā”tiādiko esa cittācāro sabbabuddhānaṃ labbhati sambhavati vicāraṇavaseneva pavattanato, na pana saṃsayavasena. Tenāhāti yenesa sabbabuddhānaṃ labbhati, tena bhagavā

evamāhāti imameva pāḷiṃ imassa atthassa sādhaḥkaṃ karoti. Ayaṃ aṭṭhakathāto aparō nayo - yaṃnūnāti parikkappaṇe nipāto. “Upasaṅkameyya”nti kiriyāpadena vuccamānoyeva hi attho anena jotiyati. Tasmā ahaṃ yaṃnūna yadi pana upasaṅkameyyaṃ sādhu vatāti yojanā. “Yadi panā”ti idampi tena samānatthanti vuttaṃ “yadi panāhanti attho”ti.

408. Assāti paribbājakaparisāya. Uddhamgamanavasenāti unnatabahulatāya uggantvā uggantvā pavattanavasena. Disāsu patthaṭṭavasenāti vipulabhāvena bhūtaparamparāya sabbadisāsu pattharaṇavasena. Ettha ca pāḷiyaṃ yathā unnatāpāyo saddo unnādo, evaṃ vipulabhāvena uparūpari pavattopi unnādo yevāti tadubhayaṃ ekajjhaṃ katvā “unnādiniyā”ti vuttaṃ, puna tadubhayaṃ eva vibhāgaṃ katvā “uccāsaddamahāsaddāyā”ti. Ato pāḷinayānurūpameva atthaṃ vivaratīti daṭṭhabbaṃ. Idāni paribbājakaparisāya uccāsaddamahāsaddatākāraṇaṃ, tassa ca pavattiākāraṃ dassento “tesaṅhi”tiādimāha. Bālātapeti abhinavuggatasūriyātape. Kāmassādo nāma kāmaguṇassādo. Bhavassādo nāma kāmarāgādisahagato bhavesu assādo.

Sūriyuggamane khajjopanamiva nippabhataṃ sandhāya vuttaṃ “khajjopanakūpamā jātā”ti. Lābhasakkāropi no parihīnoti attho bāverujātena dīpetabbo. Parisadosoti parisāya pavattadoso.

409. Saṅṭhapesīti saṅṇamanavasena sammadeva ṭhapesi. Saṅṭhapanāñcetta tiracchānakathāya aññaṃaññaṃsmiṃ agāravassa ca jāpanavasena ācārasikkhāpanaṃ, yathāvuttadosassa nigūhanaṃ hotīti āha “sikkhāpesī”tiādi. Nanti parisāṃ. Appasaddanti nissaddaṃ uccāsaddamahāsaddābhāvaṃ. “Eko nisīdatī”tiādi atthāpattidassanaṃ. Vuddhanti lābhaguṇavuddhiṃ. Patthayamānoti patthayanahetu. Mānante hi lakkhaṇe, hetumhi ca icchanti saddavidū. Idāni tamatthaṃ vitthāretuṃ “paribbājakā kirā”tiādi āraddhaṃ. Aparaddhanti aparajjhitaṃ. Nappamajjantīti pamādaṃ na āpajjanti, na agāraṃ karontīti vuttaṃ hoti.

410. No āgate ānandoti amhākaṃ bhagavati āgate ānando pīti hoti. “Cirassaṃ kho bhante bhagavā imaṃ pariyāyamakāsi”ti vacanaṃ pubbepi tattha āgatapubbattā vuttavacanamiva hotīti codanaṃ samuṭṭhāpetvā pariharanto “kasmā āhā”tiādimāha. Piyasamudācārāti piyālāpā. Tasmāti tathā piyasamudācārassa pavattanato. Na kevalaṃ ayameva, atha kho aññepi pabbajitā yebhuyyena bhagavato apacitīṃ karontevāti tadanñhesampi bāhullakammena tadatthaṃ sādhetuṃ “bhagavantaṅhi”tiādi vuttaṃ. Tattha kāraṇamāha “uccākulīnatāyā”ti, mahāsammatarājato paṭṭhāya asambhinnakhattiyakulatāyāti attho. Tathā hi soṇadaṇḍena vuttaṃ “samaṇo khalu bho gotamo uccākulā pabbajito asambhinnakhattiyakulā”ti, tena sāsane appasannānampi kulagāravena bhagavati apacitīṃ dasseti. Etasmiṃ antare kā nāma kathāti yathāvuttaparicchedabbhantare kīdisā nāma kathā. Vipakatāti āraddhā hutvā apariyositā. “Kā kathā vipakatā”ti pana vadanto atthato tassā pariyosāpanaṃ paṭijānāti nāma. Kā kathāti ca avisesacodanā, tasmā yassā tassā sabbassāpi kathāya pariyosāpanaṃ paṭiññātaṃ hoti, taṅca paṭijānanaṃ padesaññuno avisaṃyanti āha “yāva...pe... sabbaññupavāraṇaṃ pavāresi”ti. Esāti paribbājakaparisāya kathitā rājakathādikā. Nissārāti niratthakabhāvena sārarahitā.

Abhisāññānirodhakathāvaṇṇanā

411. “Tiṭṭhatesā”ti etassa āpannamatthaṃ dassento “sace”tiādimāha. Sukāraṇanti

sundaram atthāvaham hitāvaham kāraṇam. Yatthāti aññatarissam sālāyam. Nānātitthasaṅkhātāsu laddhīsu niyuttāti nānātitthiyāṇiyasaddena. Nīkasaddena vā ka-kārassa ya-kāram katvā yathā “antiyo”ti. “Ayaṃ kiṃ vadati ayaṃ kiṃ vadatī”ti kutūhalam kolāhalamettha atthīti kotūhalā, sā eva sālā kotūhalasālāti āha “kotūhaluppatiṭṭhānato”ti. Upasaggamattam dhātvatthānuvattanato. Saññāsīsenāyam desanā, tasmā saññāsahagatā sabbepi dhammā gayhanti, tattha pana cittaṃ padhānanti vuttam “cittanīrodhe”ti. Pahānavasena pana accantanīrodhassa tehi anadhippetattā, avisayattā ca “khaṇikanīrodhe”ti āha. Kāmaṃ sopi tesam avisayova, atthato pana nīrodhakathā vuccamānā tattheva tiṭṭhati, tasmā atthāpattimattam pati tathā vuttanti veditabbam. Tassāti abhisaññānīrodhakathāya. “Kittighoso”ti ‘aho buddhānubhāvo, bhavantarapaṭicchannampi kāraṇam evam hatthāmalakam viya paccakkhato dasseti, sāvake ca edise saṃvarasamādāne patiṭṭhāpeti”ti thutighoso yāva bhavaggā pattharatīti. Ācariyena vuttam. Idāni pana “sakalajambudīpe bhagavato kathākittighoso pattharatī”ti pāṭho dissati. Paṭibhāgakiriyanti paḷāsavasena paṭibhāgabhūtam payogaṃ. Bhavantarasamayanti tatra tatra vuṭṭhānasamayam abhūtaparikappitam kiñci ussāriyavatthum attano samayam katvā kathenti. Kiñcideva sikkhāpadanti “ekamūlakena bhavitabbam, ettakam velaṃ ekasmiṃyeva ṭhāne nisīditabba”nti evamādikam kiñcideva kāraṇam sikkhākoṭṭhāsam katvā paññapenti. Nīrodhakathanti nīrodhasamāpattikatham.

Tesūti kotūhalasālāyam sannipatitesu nānātitthiyasamaṇabrāhmaṇesu. Ekacceti eke. Purimoti “ahetū appaccayā purisassa saññā uppajjantipi nirujjhantipi”tiādinā vuttavādī. Etthāti catūsu vādīsu. Yvāyam idha uppajjatīti sambandho. Samāpattinti asaṇṇībhavāvaham vāyokasiṇaparikkammaṃ, ākāsakasiṇaparikkammaṃ vā rūpāvacaracattutthajjhānasamāpattiṃ, pañcamajjhānasamāpattiṃ vā. Nīrodheti heṭṭhā vuttanayena saññānīrodhe. Hetum apassantoti yena hetunā asaṇṇībhāve saññāya nīrodho sabbaso anuppādo, yena ca tato cutassa idha pañcavokārabhave saññāya uppādo, tadubhayampi hetum avisayatāya apassanto.

Dutiyoti “saññā hi bho purisassa attā”tiādinā vuttavādī. Nanti paṭhamavādiṃ. Nisedhetvāti “na kho pana metam bho evam bhavissatī”ti evam paṭikkhipivā. Migasiṅgātāpasassāti evam nāmakātāpasassa. Tassa kira matthake migasiṅgākārena dve cūlā utṭhahiṃsu, “isisiṅgo”tipi tassa nāmaṃ. Asaññakabhāvanti muñchāpattiyā kiriyāmayasaññāvasena vigatasaññībhāvam. Vakkhati hi “visaṇṇī hutvā”ti. Cattālīsanipāte āgatanayena migasiṅgātāpasavatthum saṅkhepato dassetum “migasiṅgātāpaso kirā”tiādi vuttam. Vikkhambhanavasena kilesānam santāpanato attantapo. Dukkaratapatāya ghoratapo tibbatapo. Nibbisevanabhāvāpādanena sabbaso milāpitacakkhāditikkhindriyatāya paramadhitindriyo. Sakkavimānanti paṇḍukambalasilāsanaṃ sandhāyāha. Tañhi tathārūpapaccayā kadāci uṇham, kadāci thaddham, kadāci calitam hoti. “Sakka...pe... patthetī”ti ayoniso cintetvā pesesi. Bhaggoti bhañjitakusalajjhāsayo, adhunā pana “laggo”ti pāṭham likhanti. Tena dibbaphassenāti hatthaggahaṇamattadibbaphassena. Tanti tathā saññāpaṭilābham. Evamāhāti evam “saññā hi bho purisassa attā”tiādinā ākārena saññānīrodhamāha. Imināva nayena ito paresupi dvīsu ṭhānesu pālīmāharitvā yojanā veditabbā.

Tatīyoti “santi hi bho samaṇabrāhmaṇā”tiādinā vuttavādī. Āthabbaṇapayoganti āthabbaṇavedavihitam āthabbaṇikānam visaṇṇībhāvāpādanappayogaṃ. Upakaḍḍhanaṃ āharaṇam. Apakaḍḍhanaṃ apaharaṇam. Āthabbaṇam payojetvāti

āthabbaṇavede āgataṃ aggijuhanapubbakaṃ mantapadaṃ payojetvā
sīsacchinnatādidassanena saññānirodhamāha. Tassāti yassa sīsacchinnatādi
dassitaṃ, tassa.

Catutthoti “santi hi bho devatā mahiddhikā”tiādinā vuttavādī. Yakkhadāsīnanti
devadāsīnaṃ, yā “yogavatiyo”tipi vuccanti, yoginiyotipi pākaṭā. Madaniddanti
surāmadanimittakaṃ supanaṃ. Devatūpahāranti naccanagāyanādinā devatānaṃ
pūjaṃ. Surāpātinti pātipuṇṇaṃ suraṃ. Divāti atidivā, ussūreti attho. Tanti tathā
supitvā vuṭṭhahanaṃ. Suttakāle devatānaṃ saññāpakaḍḍhanavasena nirodhaṃ
samāpannā, pabuddhakāle saññupakaḍḍhanavasena nirodhā vuṭṭhitāti maññaṃ mānoti
adhippāyo.

Elamūgakathā viyāti imesaṃ paṇḍitamānīnaṃ kathā andhabālakathāsadisī. Cattāro
nirodheti aññaṃaññaṃvidhure cattāropi nirodhe. Ekena bhavitabbanti ekasabhāveneva
bhavitabbaṃ. Na bahunāti na ca aññaṃaññaṃviruddhena bahuviddhena
nānāsabhāvena bhavitabbaṃ. Tenāpi ekenāti ekasabhāvabhūtena tenāpi nirodhena.
Aññenevāti tehi vuttākārato aññākāreneva bhavitabbaṃ. Soti ekasabhāvabhūto
nirodho. Aññatra sabbaññunāti sabbaññubuddhaṃ ṭhapetvā. Idhāti kotūhalasālāyaṃ.
Ayaṃ nirodho ayaṃ nirodhoti dvikkhattuṃ byāpanicchāvacaṇaṃ satthā attano
desanāvīlāsena anekākāravokāraṃ nirodhaṃ vibhāvēssatīti dassanattamaṃ kataṃ.
Aho nūnāti ettha ahoṭi acchariye nipāto, nūnāti anussaraṇe. Tasmā aho nūna
bhagavāti anaññasādhāraṇadesanattā bhagavā nirodhampi aho acchariyaṃ katvā
ārādheyya maññeti adhippāyo. Aho nūna sugatoti etthāpi eseṇa nayo.
Acchariyavibhāvanato eva cettha dvikkhattuṃ āmedītavacaṇaṃ. Acchariyatthopi
hesa ahoṣaddo anussaraṇamukheneva poṭṭhapādena gahito. Tasmā vuttaṃ
“anussaraṇatthe nipātadvaya”nti. Tenāti anussaraṇatthamukhena pavattanato.
“Aho...pe... sugato”ti vacanena etadahosīti yojanā. “Yaṃtaṃsaddā
niccasambandhā”ti sādhippāyaṃ yojanaṃ dassetuṃ “yo etesa”ntiādimāha.
Kāladesapuggalādivibhāgena bahubhedattā imesaṃ nirodhadhammānanti bahutte
sāmivacaṇaṃ, kusalasaddayoge cetamaṃ bhummatthe daṭṭhabbaṃ. Kusalo nipuṇo
chekoti pariyāyavacaṇametaṃ. Aho nūna katheyyāti acchariyaṃ katvā katheyya
maññaṃ. So sugatoti sambandho. Ciṇṇavasitāyāti nirodhasamāpattiyaṃ
ciṇṇavasībhāvattā. Sabhāvaṃ jānātīti nirodhasabhāvaṃ yāthāvato jānāti.

Ahetukasaññupādanirodhakathāvaṇṇanā

412. Gharamajjheyyeva pakkhalitāti yathā gharato bahi gantukāmā purisā maggaṃ
anotaritvā gharavivare samatale vivaṭaṅgaṇe eva pakkhalanaṃ pattā,
evaṃsāmpadamidanti attho. Asādhāraṇo hetu, sādharāṇo paccayoti evamādivibhāgo
aññatra vutto, idha pana tena vibhāgena payojanaṃ natthi saññāya
akāraṇabhāvapaṭikkheparattā codanāyāti vuttaṃ “kāraṇasseva nāma”nti. Yaṃ
pana pāliyaṃ vuttaṃ “sahetū hi poṭṭhapāda sappaccayā purisassa saññā uppajjantipi
nirujjhantipi”ti, tattha sahetū sappaccayā uppajjanti, uppannā pana nirujjhantiyeva,
na tiṭṭhantīti dassanattamaṃ “nirujjhantipi”ti vacanaṃ, na tu nirodhassa
sahetusapaccayatādassanattamaṃ. Uppādoyeva hi sahetuko, na nirodho. Yadi hi
nirodhopi sahetuko siyā, tassapi puna nirodhena bhavitabbaṃ aṅkurādīnaṃ puna
aṅkurādīnā viya, na ca tassa puna nirodho atthi, tasmā vuttanayeneva pāliyaṃ attho
veditabbo. Ayaṅca nayo khaṇanirodhavasena vutto. Yo pana
yathāparicchinnaḥkālavasena sabbaso anuppādanirodho, so “sahetuko”ti veditabbo
tathārūpāya paṭipattiyaṃ vinā abhāvato. Tenāha bhagavā “sikkhā ekā saññā uppajjati,

sikkhā ekā saññā nirujjhatī”ti tato eva ca aṭṭhakathāyampi vuttaṃ “saññāya sahetukaṃ uppādanīrodhaṃ dīpetu”nti. Etañhi pāḷivacanaṃ, aṭṭhakathāvacanañca anuppādanīrodhaṃ sandhāya vuttanti daṭṭhabbaṃ. Sikkhāti hetvatthe paccattavacanaṃ, ya-kāralopo vā “saṅkhyāpi tamhā vanapattā pakkamitabba”ntiādīsu viya. Hetubhāvo cassā upari āvi bhavissati. Ekasaddo ca aññāpariyāyo, na saṅkhyāvācī “ittheke sato sattassā”tiādīsu viyāti āha “sikkhāya ekaccā saññā jāyanti”ti. Sesapadesupi eseva nayo.

413. Vitthāretukamyatāti vitthāretukāmatāya. Pucchāvasenāti kathetukamyatāpucchāvasena, vitthāretukamyatāpucchāvasenāti vā samāso. “Poṭṭhapādassevāyaṃ pucchā”ti āsaṅkāya “bhagavā avocā”ti pāḷiyaṃ vuttaṃ. Saññāya...pe... dīpetuṃ tā dassentoti yojetabbaṃ. Tatthāti tassaṃ upari vakkhamānāya desanāya. Tatiyāti adhipaññāsikkhā āgatāti sambandho. “Ayaṃ...pe... desitoti ettha sammādiṭṭhisammāsaṅkappavasena āgatā. Kasmāti ce? Pariyāpannattā, sabhāvato, upakārato ca yathārahaṃ paññākkhandhe avarodhattā saṅgahitattāti adhippāyo. Tathā hi cūḷavedallasutte vuttaṃ “yā cāvuso visākha sammādiṭṭhi, yo ca sammāsaṅkappo, ime dhammā paññākkhandhe saṅgahitā”ti kāmāñcetta vuttanayena tissopi sikkhā āgatā, tathāpi adhicitasikkhāya eva abhisaññānīrodho dassito. Itarā pana tassā sambhārabhāvena ānītāti ayamatto pāḷivasena veditabbo.

Pañcakāmaguṇīkarāgoti pañca kāmakoṭṭhāse ārabbha uppajjanakarāgo. Asamuppannakāmacāroti vattamānuppannatāvasena nasamuppanno yo koci kāmācāro, yā kāci lobhuppatti. Adhunā pana “asamuppannakāmarāgo”ti pāṭho, so ayuttova atthato viruddhattā. Kāmarāgo cettha visayavasena niyamitattā kāmāguṇārammaṇova lobho daṭṭhabbo, kāmācāro pana jhānanīkanti bhavarāgādippabhedo sabbopi lobhacāro. Kāmanāṭṭhena, kāmesu pavattanaṭṭhena ca kāmācāro. Sabbepi hi tebhūmakadhammā kāmanīyaṭṭhena kāmā. Yasmā ubhayesampi saha caraṇāñāyena kāmāsaññābhāvo hoti, tasmā “kāmasaññā”ti paduddhāraṃ katvā tadubhayameva niddiṭṭhanti veditabbaṃ. “Tatthā”tiādi asamuppannakāmacārato pañcakāmaguṇīkarāgassa visesadassanaṃ, asamuppannakāmacārasseva vā idhādhippetabhāvadassanaṃ. Kāmaṃ pañcakāmaguṇīkarāgopi asamuppanno eva anāgāmimaggena samugghāṭiyati, tasmīṃ pana samugghāṭitepi na sabbo rāgo samugghāṭaṃ gacchati tassa aggamaggena samugghāṭitattā. Tasmā pañcakāmaguṇīkarāgaggahaṇena itarassa sabbassa gahaṇaṃ na hotīti ubhayatthasādhāraṇena pariyāyena ubhayameva saṅgahetvā pāḷiyaṃ kāmāsaññāggahaṇaṃ kataṃ, ato tadubhayaṃ sarūpato, visesato ca dassetvā sabbasaṅgāhikabhāvato “asamuppannakāmacāro pana imasmīṃ ṭhāne vaṭṭatī”ti vuttaṃ. Tasmāti asamuppannakāmacārasseva idha vaṭṭanato ayamatto veditabboti yojanā. Tassāti paṭhamajjhānasamaṅgino puggalassa. Sadiṣattāti kāmāsaññādibhāvena samānattā, etena pāḷiyaṃ “purimā”ti idaṃ sadiṣakappanāvasena vuttanti dasseti. Anāgatā hi idha “nirujjhatī”ti vuttā anuppādassa adhippetattā. Tasmā anāgatameva dassetuṃ “anuppannāva nupajjatī”ti vuttaṃ.

Vivekajapītisukhasaṅkhātāti vivekajapītisukhehi saha akkhātā, na vivekajapītisukhānīti akkhātā. Taṃsāmpayuttā hi saññāyeva idhādhippetā, na vivekajapītisukhāni. Atha vā vivekajapītisukhakoṭṭhāsikāti attho. Saṅkhātasaddo hettha koṭṭhāsatto “adinnaṃ theyyasaṅkhātāṃ ādiyeyyā”tiādīsu viya.

Kāmacchandādioḷārikaṅgappahānavasena nānatthasaññāpaṭighasaññāhi nipuṇatāya sukhumā. Bhūtatāya saccā. Tadevatthaṃ dasseti “bhūtā”ti iminā. Sukhumabhāvena, paramatthabhāvena ca aviparītasabhāvāti attho. Evaṃ byāsavasena yathāpāṭhamatthaṃ dassetvā samāsavasena yathāpāṭhameva dassento “atha vā”tiādimāha. Samāsabyāsavasena hi dvidhā pāṭho dissati.

“Kāmacchandādioḷārikaṅgappahānavasenā”ti iminā sampayuttadhammānaṃ bhāvanānubhāvasiddhā, saññāya saṅhasukhumatā nīvaraṇavikkhambhanavasena viññāyatīti dasseti. Bhūtatāyāti sukhumabhāvena, paramatthabhāvena ca aviparītatāya, vijjamānatāya vā. Vivekajehīti nīvaraṇavivekato jātehi. Idāni jhānasamaṅgīvasena vuttassa dutiyapadassa atthaṃ dassetuṃ “sā assā”tiādi vuttaṃ. Sabbatthāti sabbavāresu.

Samāpajjanādhīttānaṃ viya vuṭṭhānampijhāne pariyāpannaṃ hoti yathā taṃ dhammānaṃ bhaṅgakkhaṇo dhammesu, āvajjanapaccavekkhaṇāni pana na jhānapariyāpannāni, tasmā jhānapariyāpannameva vasīkaraṇaṃ gahetvā “samāpajjanto, adhiṭṭhahanto, vuṭṭhahanto ca sikkhatī”ti vuttaṃ. Tanti paṭhamajjhānaṃ. Tena...pe... jhānenāti idampi “sikkhā”ti etassa saṃvaṇṇanāpadaṃ. Tenāti ca hetumhi karaṇavacanaṃ, paṭhamajjhānena hetunāti attho. Hetubhāvo cettha jhānassa vivekajapītisukhasukhumasaccasaññāya uppattiyā sahaajātādipaccayabhāvo. Kāmasaññāya pana nirodhassa upanissayapaccayabhāvova. So ca kho suttantapariyāyena. Tathā ceva heṭṭhā saṃvaṇṇitaṃ “tathārūpāya paṭipattiyā vinā abhāvato”ti etenupāyenāti yvāyaṃ paṭhamajjhānatappaṭipakkhasaññāvasena “sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhatī”ti ettha nayo vutto, etena nayena. Sabbatthāti sabbavāresu.

414. Idāni ākiñcaññāyatanaparamāya eva saññāya dassane kāraṇaṃ vibhāvento “yasmā panā”tiādimāha. Yasmā idañca...pe... uddhaṭanti sambandho. Kesaṃ panidaṃ aṅgato sammasananti vuttaṃ “aṭṭhasamāpattiyā”tiādi. Aṅgatoti jhānaṅgato. Idañhi anupadadhammavipassanāya lakkhaṇavacanaṃ. Anupadadhammavipassanañhi karonto samāpattiṃ patvā aṅgatova sammasanaṃ karoti, na ca saññā samāpattiyā kiñci aṅgaṃ hoti. Atha ca panetaṃ vuttaṃ “idañca saññā saññāti evaṃ aṅgato sammasanaṃ uddhaṭa”nti, tasmā lakkhaṇavacanametam. Aṅgatoti vā avayavatoti attho, anupadadhammatoti vuttaṃ hoti. Kalāpatoti samūhato. Yasmā panettha samāpattivasena taṃtaṃsaññānaṃ uppādanīrodhe vuccamāne aṅgavasena so vutto hoti, tasmā “idañcā”tiādinā aṅgatova sammasanaṃ dassetīti veditabbaṃ. Tasmāti saññāvaseneva aṅgato sammasanassa uddhaṭattā. Tadevāti ākiñcaññāyatanameva, na nevasaññānāsaññāyatanam tattha paṭusaññābhāvato.

“Yo”ti vattabbe “yato”ti vuttanti āha “yo nāmā”ti yathā “ādimhī”ti vattabbe “ādito”ti vuccati atthe pariggayhamāne yathāyuttavibhattiyāva to-saddassa labbhanato. Nāma-saddo cettha kho-saddo viya vācāsiliṭṭhatāmattaṃ. Sassedanti sakaṃ, attanā adhigatajhānaṃ, tasmim saññā sakasaññā, sā etassatthīti sakasaññīti vuttaṃ “attano paṭhamajjhānasaññāya saññāvā”ti. Īkāro cettha upari vuccamānīrodhapādakatāya sātisayāya jhānasaññāya atthibhāvajotako daṭṭhabbo. Tenevāha “anupubbena saññaggaṃ phusati”tiādi. Tasmā tattha tattha sakasaññītāggahaṇena tasmim tasmim jhāne sabbaso suciṇṇavasābhāvo dīpitoti veditabbaṃ.

Lokiyānanti niddhāraṇe sāmivacanaṃ, sāmīatthe eva vā. Yadaggena hi taṃ tesu

seṭṭhaṃ, tadaggena tesampi seṭṭhanti. Vibhattāvadhiatthe vā sāmivacanaṃ. Ettha pana “lokiyāna”nti visesanaṃ lokuttarasamāpattīhi tassa aseṭṭhabhāvato kataṃ. Sesam “kiccakāraḥsamāpattīna”nti pana visesanaṃ akiccakāraḥsamāpattito tassa aseṭṭhabhāvatoṭi daṭṭhabbaṃ. Akiccakāraḥkatā cassā “yatheva hi tattha saññā, evaṃ phassādayopi”ti, “yadaggena hi tattha dhammā saṅkhārāvasesabhāvappattiyā pakativipassakānaṃ sammāsituṃ asakkuṇeyyarūpena tṭhitā, tadaggena heṭṭhimasamāpattidhammā viya paṭukiccakaraṇasamatthāpi na hontī”ti ca aṭṭhakathāsu paṭusaññākiccābhāvavacanato viññāyati. Svāyamattho paramatthamañjūsāya nāma visuddhimaggaṭikāya āruppakathāyaṃ ācariyena savisesaṃ vutto, tasmā tattha vuttanayeneva veditabbo. Keci pana “yathā heṭṭhimā heṭṭhimā samāpattiyo uparimānaṃ uparimānaṃ samāpattīnaṃ adhiṭṭhānakiccaṃ sādheti, na evaṃ nevasaññānāsaññāyatanaḥsamāpatti kassacipi adhiṭṭhānaṃ sādheti, tasmā sā akiccakārikā itarā kiccakārikā”ti vadanti, tadayuttaṃ tassāpi vipassanācittaparidamanādīnaṃ adhiṭṭhānakiccasādhanaṃ, tasmā purimoyeva attho yutto. Kasmā cetam tesamagganti āha “ākiñcaññāyatanaḥsamāpattiya”ntiādi. “Itī”ti vatvā “lokiyānaṃ...pe... aggatā”ti tassattho vutto, “aggatā”ti ettha vā nidassanametam.

Pakappetīti saṃvidahati. Jhānaṃ samāpajjanto hi jhānasukhaṃ attani saṃvidahati nāma. Abhisāṅkharotīti āyūhati sampiṇḍeti. Sampiṇḍanattho hi samudāyattho. Yasmā pana nikantivasena cetanākiccassa matthakappatti, tasmā phalūpacārena kāraṇaṃ dassento “nikantiṃ...pe... nāmā”ti vuttaṃ. Imā ākiñcaññāyatanaḥsaññāti idāni labbhamānā ākiñcaññāyatanaḥsaññā. Taṃsamatikkameneva uparijhānatthāya cetanābhisaṅkharāṇasambhavato nirujjheyyuṃ. Aññāti ākiñcaññāyatanaḥsaññāhi aññā. Oḷārikāti tato thūlataṛā. Kā pana tāti āha “bhavaṅgasaññā”ti. Ākiñcaññāyatanaṃ vuṭṭhāya eva hi uparijhānatthāya cetanābhisaṅkharāṇāni bhaveyyuṃ, evaṃ ākiñcaññāyatanaḥsaññā nirujjheyyuṃ, vuṭṭhānañca bhavaṅgavasena hoti, tato parampi yāva uparijhānasamāpajjanaṃ, tāva antarantarā bhavaṅgasaññā uppajjeyyuṃ, tā ca ākiñcaññāyatanaḥsaññāhi oḷārikāti adhippāyo.

Cetentovāti nevasaññānāsaññāyatanaṃ jhānaṃ ekaṃ dve cittavārepi samāpajjanavasena pakappento eva. Na cetetīti tathā heṭṭhimajjhānesu viya vā pubbābhogābhāvato na pakappeti nāma. Pubbābhogavasena hi jhānaṃ pakappento idha “cetetī”ti vutto. Abhisāṅkharontovāti tattha appahīnanikantikātāvasena āyūhanto eva. Nābhisaṅkharotīti tathā heṭṭhimajjhānesu viya vā pubbābhogābhāvato nāyūhati nāma. “Ahametaṃ jhānaṃ nibbattemi upasampādemi samāpajjāmī”ti hi evaṃ abhisāṅkharāṇaṃ tattha sālāyasseva hoti, na anālayassa, tasmā ekadvicittakkhaṇikampi jhānaṃ pavattento tattha appahīnanikantikātāya “abhisāṅkharonto evā”ti vutto. Yasmā panassa tathā heṭṭhimajjhānesu viya vā tattha pubbābhogo natthi, tasmā “na abhisāṅkharotī”ti vuttaṃ. “Imassa bhikkhuno”tiādi vuttassevatthassa vivaraṇaṃ. Tattha yasmā imassa...pe... atthi, tasmā “na ceteti, nābhisaṅkharotī”ti ca vuttanti adhippāyo. Ābhogasamannāhāroṭi ābhogasaṅkhāto, ābhogavasena vā cittassa ārammaṇābhimukhaṃ, ārammaṇassa vā cittābhimukhaṃ anvāhāro. “Svāyamattho”tiādinā tadevatthaṃ upamāya paṭipādeti. Puttagharācikkhaṇenāti puttagharassa ārocanaṇayena.

Gantvā ādāya āgatanti sambandho. Pacchābhāgeti āsanāsālāya pacchimadisāyaṃ tṭhitassa pitugharassa pacchābhāge. Tatoti puttagharato. Laddhaghamevāti yatonena bhikkhā laddhā, tameva gharaṃ puttagehameva. Āsanāsālā viya

ākiñcaññāyatanasamāpatti tato pitugharaputtagharatthāniyānaṃ
nevasaññānāsaññāyatanaṃ nirodhasamāpattīnaṃ upagantabbato. Pitugehaṃ viya
nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti amanasikātabbato, majjhe ʈhitattā ca.
Puttagehaṃ viya nirodhasamāpatti manasikātabbato, pariyante ʈhitattā ca.
Pitugharaṃ amanasikarivāti pavisitvā samatikkantampi pitugharaṃ amanasikarivā.
Puttagharasseva ācikkhaṇaṃ viya ekaṃ dve cittavāre samāpajjitabbampi
nevasaññānāsaññāyatanaṃ amanasikarivā parato nirodhasamāpattatthāya eva
manasikāro daṭṭhabbo. Evaṃ amanasikārasāmaññena, manasikārasāmaññena ca
upamopameyyatā vuttā ācikkhaṇenapi manasikārasseva jotato. Na hi
manasikārena vinā ācikkhaṇaṃ sambhavati.

Tā jhānasaññāti ekaṃ dve cittavāre pavattā nevasaññānāsaññāyatanaṃ jhānasaññā.
Nirodhasamāpattiyañhi yathārahaṃ catutthāruppakusalakiriyajavanaṃ
dvikkhattumeva javati, na taduttari. Nirujjhantīti sarasavaseneva nirujjhanti,
pubbābhisañkhārabalena pana upari anuppādo. Yathā ca jhānasaññānaṃ, evaṃ
itarasaññānampīti āha “aññā cā”tiādi. Nuppajjanti yathāparicchinnaṃ kālanti
adhippāyo. So evaṃ paṭipanno bhikkhūti yathāvutte saññagge ʈhitabhāvena
paṭipanno bhikkhu, so ca kho anāgāmī vā arahā vā dvīhi phalehi samannāgamo,
tiṇṇaṃ sañkhārānaṃ paṭippassaddhi, soḷasavidhā ñāṇacariyā, navavidhā
samādhicariyāti imesaṃ vasena nirodhapaṭipādanapaṭipattiṃ paṭipannoti attho.
Anupubbanirodhavasena cittacetāsikānaṃ appavattiyeva saññāvedanāsīsena
“saññāvedayitanirodha”nti vuttā. Phusatīti ettha phusaṃ nāma vindanaṃ
paṭiladdhīti dasseti “vindati paṭilabhati”ti iminā. Atthato pana vuttanayena
yathāparicchinnaṃ kālanti cittacetāsikānaṃ sabbaso appavattiyeva.

Niratthakatāya upasaggamattaṃ, tasmā saññā icceva attho. Nirodhapadena
anantarikaṃ katvā samāpattipade vattabbe tesāṃ dvinnamantare sampajānapadaṃ
ʈhapitanti āha “nirodhapadena antarikaṃ katvā vutta”nti. Tena vuttaṃ “anu...pe...
attho”ti, tena ayuttasamāsoyaṃ yathārutapāṭhoti dasseti. Tatrāpīti tasmiṃ
yathāpadamanupubbīṭhapanepi ayaṃ visesatthoti yojanā. Sampajānantassāti taṃ
taṃ samāpattiṃ samāpajjitvā vuṭṭhāya tattha tattha sañkhārānaṃ
sammasanavasena pajānantassa puggalassa. Anteti yathāvuttāya
nirodhapaṭipādanapaṭipattiyā pariyoṣāne. Dutiyavikappe sampajānantassāti
sampajānakārino, iminā nirodhasamāpattisamāpajjanakassa bhikkhuno ādito
paṭṭhāya sabbapāṭihārikapaññāya saddhiṃ atthasādhikā paññā kiccato dassitā hoti.
Tenāha “paṇḍitassa bhikkhuno”ti. Vacanasesāpekkhā’ napekkhatā dvinnam
vikappānaṃ viseso.

Samvaṇṇanokāsānuppattito nirodhasamāpattikathā kathetabbā. Sabbākārenāti
nirodhasamāpattiyā sarūpaviseso, samāpajjanako, samāpajjanaṭṭhānaṃ,
samāpajjanakāraṇaṃ, samāpajjanākāroti evamādinā sabbappakārena. Tatthāti
visuddhimagge kathitatovāti kathitaṭṭhānato eva, tevīsatiaparicchedatoti attho, na
idha taṃ vadāma punaruttibhāvato, ganthagarukabhāvato cāti adhippāyo.

Pāliyaṃ evaṃ kho ahanti ettha ākārattho evaṃ-saddo uggahitākāradassananti katvā.
Evaṃ poṭṭhapādāti ettha pana sampatīcchanattho tattheva anujānananti katvā.
Tenāha “suuggatitaṃ tayā”ti anujānanto”ti.

415. Saññā aggā etthāti saññaggam, ākiñcaññāyatanaṃ. Avasesasamāpattīsūpi saññaggam atthāti ettha pana saññaggabhāvo “saññagga”nti vutto, saññāyeva agganti tulyādhikaraṇasamāso vā. “Puthū”ti ayam līṅgavipallāso, nikāralopo vāti vuttaṃ “bahūnī”ti. “Yathā”ti iminā karaṇappakārasaṅkhāto pakāraviseso gahito, na pakārasāmaññanti dasseti “pathavīkasiṇādīsū”tiādinā. “Idaṃ vuttaṃ hoti”tiādi tabbivaraṇaṃ. Jhānānaṃ tāva yutto karaṇabhāvo saññānirodhaphusanassa sādakatamabhāvato, kasiṇānaṃ pana kathanti? Tesampi so yutto eva. Yadaggena hi jhānānaṃ nirodhaphusanassa sādakatamabhāvo, tadaggena kasiṇānampi tadavinābhāvato. Anekakaraṇāpi ca kiriyā hotiyeva yathā “aññena maggena yānena dīpikāya gacchatī”ti.

Ekavāranti sakim. Purimasaññānirodhanti kāmasaññānirodhaṃ, na pana nirodhasamāpattisaññitaṃ saññānirodhaṃ. Ekaṃ saññagganti ekaṃ saññābhūtaṃ aggam, eko saññaggabhāvo vā heṭṭhimāya saññāya ukkaṭṭhabhāvato. Saññā ca sā aggañcāti hi saññaggam, na saññāsu agganti. Yathā pana saññā aggo etthāti saññaggam, ākiñcaññāyatanaṃ, evaṃ sesajhānampi. Yena ca nimittena jhānaṃ “saññagga”nti vuttaṃ, tadeva saññāsaṅkhātaṃ nimittaṃ bhāvalopena, bhāvappadhānena vā idhādhippetam. Dve vāreti dvikkhattuṃ. Satasahassaṃ saññaggānīti migapadavaḷaṇjananiddeso. Sesakasiṇesūti kasiṇānameva gahaṇaṃ nirodhakathāya adhikatattā, tato eva cettha jhānaggahaṇenapi kasiṇajjhānāni eva gahitānīti veditabbaṃ. Yathā “pathavīkasiṇena karaṇabhūtenā”ti tadārammaṇikaṃ jhānaṃ anāmasitvā vuttaṃ, evaṃ “paṭhamajjhānena karaṇabhūtenā”ti tadārammaṇaṃ anāmasitvā vadati. “Iti”tiādinā tadevatthaṃ saṅgahetvā nigamaṇaṃ karoti. Sabbampīti ekavāraṃ samāpannajjhānasaññampi. Saṅgahetvāti sañjānanalakkhaṇena taṃsabhāvānavattanato saṅgahaṃ katvā, samāpajjanavasena, sañjānanalakkhaṇena ca ekatāti vuttaṃ hoti. Aparāparanti punappunaṃ. Bahūni saññaggāni honti.

416. Paṭhamanaye jhānapadaṭṭhānaṃ vipassanaṃ vaḍḍhentassa puggalassa vasena saññāñāṇāni dassitāni. Dutīyanaye pana yasmā vipassanaṃ ussukkāpetvā maggena ghaṭentassa maggañāṇaṃ uppajjati, tasmā vipassanāmaggavasena saññāñāṇāni dassitāni. Tatiyanaye ca yasmā paṭhamanayo oḷāriko, dutīyanayopi missakoti tadubhayaṃ asambhāvetvā accantasukhumagambhīraṃ nibbattitalokuttarameva dassetuṃ maggaphalavasena saññāñāṇāni dassitāni. Tayopete nayā maggasodhanavasena dassitā.

“Ayaṃ panettha sāro”ti vibhāvetuṃ tipīṭakamahāsivattheravādo ābhato. Tathā hi “arahattaphalasaññāya uppādā”tiādinā theravādānukūlameva upari attho saṃvaṇṇitoti. Ime bhikkhūti purimavādino bhikkhū. Tadā dīghanikāyatantiṃ parivattante imaṃ ṭhānaṃ patvā yathāvuttapaṭipāṭiyā tayo naye kathente bhikkhū sandhāya evaṃ thero vadati. Nirodhaṃ pucchitvā tasmim kathite tadanantaraṃ saññāñāṇupattim pucchanto atthato nirodhā vuṭṭhānaṃ pucchati nāma. Nirodhato ca vuṭṭhānaṃ arahattaphaluppattiyā vā siyā, anāgāmiphaluppattiyā vā, tattha saññā padhānā, tadanantarañca paccavekkhaṇaṇānti tadubhayaṃ niddhārento thero “poṭṭhapādo heṭṭhā”tiādimāha. Tattha bhagavāti ālapanavacanam.

Yathā maggavīthiyaṃ maggaphalañāṇesu uppannesu niyamato maggaphalapaccavekkhaṇaṇāṇāni honti, evaṃ phalasamāpattivīthiyaṃ phalapaccavekkhaṇaṇānti vuttaṃ “pacchā paccavekkhaṇaṇāṇa”nti. “Idaṃ arahattaphala”nti paccavekkhaṇaṇāṇassa uppattiākāradassanaṃ. Ayameva paccayo

idappaccayo ma-kārassa da-kāraṃ katvā. Da-kārenapi pakatipadamicchanti keci saddavidū. So pana theravāde na phalasamādhisaññā evāti āha “phalasamādhisaññāpaccayā”ti, arahattaphalasamādhisahagatasaññāpaccayāti attho. Kirāti anussaraṇatthe nipāto. Yathādhigatadhammānussaraṇapakkiyā hi paccavekkhaṇā. Samādhisīsenā cettha sabbāṃ arahattaphalaṃ gahitaṃ sahaaraṇāyena, tasmīṃ asati paccavekkhaṇāya asambhavoti pāḷiyaṃ “idappaccayā”ti vuttaṃ. Evamidha dīghabhāṇakānaṃ matena phalapaccavekkhaṇāya ekantikā dasseti. Cūḷadukkhaḥkhandhasuttaṃ tathākaṭṭhāyaṃ pana evaṃ vuttaṃ “sā pana na sabbesaṃ paripuṇṇā hoti. Eko hi paṇṇāsaṃ kilesameva paccavekkhati, eko avasiṭṭhakilesameva, eko maggameva, eko phalameva, eko nibbānameva. Imāsu pana pañcasu paccavekkhaṇāsu ekaṃ vā dve vā no laddhuṃ na vaṭṭanti”ti, tadevaṃ majjhimaṃ bhāṇakānaṃ matena vuttaṃ. Ābhikkhamikā pana vadanti -

“Maggā phalaṃ nibbānaṃ, paccavekkhati paṇḍito;
Hīne kilesaṃ sasaṃ, paccavekkhati vā na vā”ti.

Saññāattakathāvaṇṇanā

417. “Gāmasūkarō”ti iminā vanasūkaramapaneti. Evañhi upamāvacanaṃ sūpapannaṃ hotīti. Desanāya saṃhabhāvena sārāmbhamakkhaissādimāvisodhanato sutamayaññaṃ nhāpitaṃ viya, sukhumbhāvena anuvilittaṃ viya, tilakkhaṇabbhāhatatāya kuṇḍalādyālaṅkāravibhūsitā viya ca hoti. Tadanupavisato ñāṇassa, tathābhāvā taṃsamaṅgino ca puggalassa tathābhāvāpatti, nirodhakathāya nivedanañcassa sirisayane pavesanasadisanti āha “saṃhasukhuma...pe... ārāpitopī”ti. Tatthāti tissaṃ nirodhakathāyaṃ. Mandabuddhitāya sukhaṃ na vindanto alabhanto, ajānanto vā. Malavīdūsitatāya gūthattāṇasādisaṃ. Attano laddhanti attadiṭṭhiṃ. Anumatiṃ gahetvāti anuññaṃ gahetvā “edisso me attā”ti anujānāpetvā, attano laddhiyaṃ patitṭhāpetvāti vuttaṃ hoti.

Pāḷiyaṃ kaṃ paṇāti oḷāriko, manomayo, arūpīti tiṇṇaṃ attavādānaṃ vasena tividdhesu attānesu kataraṃ attānaṃ paccesi attho. “Desanāya sukusalō”ti iminā “avassaṃ me bhagavā laddhiṃ viddhamāse”ti tassa manasikāraṃ dasseti. Pariharantoti viddhamāsanato apanento, arūpī attāti attano laddhiṃ nigūhantoti adhippāyo. Pāḷiyaṃ “oḷārikaṃ kho”tiādimhi paribbājakavacane āyamaḍhippāyo - yasmā catusantatirūpappabandhaṃ ekattavasena gahetvā rūpibhāvato “oḷāriko attā”ti pacceti attavādī, annapānopaṭṭhānatañcassa parikappetvā “sassa”ti māññati, rūpibhāvato eva ca saññāya aññattaṃ ñāyāgatameva, yaṃ vedavādino “annamayo, pānamayo”ti ca dvividhā voharanti, tasmā paribbājako taṃ attavādimattaṃ attānaṃ sandhāya “oḷārikaṃ kho”tiādimāhāti.

“Oḷāriko ca hi te potṭhapāda attā abhaviṣṣā”tiādimhi bhagavato vacane cāyamaḍhippāyo - yadi attā rūpī bhavēyya, evaṃ sati rūpaṃ attā siyā, na ca saññā saññāya arūpabhāvato, rūpadhammānaṃ asaṅgānānasabhāvattā. Rūpī ca samāno yadi tava matena nicco, saññā ca aparāparaṃ pavattanato tattha tattha bhijjati bhedaṃ saṃbhāvato aniccā, evampi “aññā saññā, añño attā”ti saññāya abhāvato acetanā attā hoti, tasmā esa attā na kammaṃ kāraṃ, na ca phalassa upabhuñjanakoti āpannamevāti imaṃ dosaṃ dassento bhagavā “oḷāriko cā”tiādimāhāti. Tatthāti “rūpī attā”ti vāde. Paccāgacchatoti sesakiriyaṃ pekkhāya

kammattheyeva upayogavacanam, paccāgacchatoti ca paccāgacchantassa, jānantassa, paṭicca vādena pavattassāti vā attho. “Aññā ca saññā uppajjati, aññā ca saññā nirujjhanti”ti kasmā vuttaṃ, nanu uppādapubbako nirodho, na ca uppannam anirujjhanakam nāma atthīti codanam sodhetum “catunnam khandhāna”ntiādi vuttaṃ. Satipi nesam ekālambaṇavatthukabhāve uppādanirodhādhikārattā ekuppādanirodhabhāvova vutto. Aparāparanti poṅkhānupoṅkha.

418-420. Pāḷiyam manomayanti jhānamanaso vasena manomayam. Yo hi bāhirapaccayanirapekkho, so manasāva nibbattoti manomayo. Rūpaloke nibbattasarīram sandhāya vadati. Yam vedavādino “ānandamayo, viññāṇamayo”ti ca dvidhā voharanti. Tatrāpīti “manomayo attā”ti vādepi. Dose dinneti “aññāva saññā bhavissatī”tiādinā dose dinne attano laddhimyeva vadanto “arūpiṃ kho”tiādimāhāti sambandho. Idhāpi purimavāde vuttanayena “yadi attā manomayo sabbaṅgapaccaṅgī ahīnindriyo bhavye, evaṃ sati rūpaṃ attā siyā, na ca saññī saññāya arūpabhāvato”tiādi sabbam dosadassanam veditabbam. Tamatthañhi dassento bhagavā “manomayo ca hi te poṭṭhapādā”tiādimavoca. Kasmā panāyam paribbājako paṭhamam oḷārikam attānam paṭijānitvā taṃ laddhim vissajjetvā puna manomayam attānam paṭijānāti? Tampi vissajjitvā puna arūpiṃ attānam paṭijānātīti? Kāmañcettha kāraṇam “tato so arūpī attāti evaṃladdhiko samānopi...pe... ādimāhā”ti heṭṭhā vuttameva, tathāpi ime titthiyā nāma anavaṭṭhitacittā thusarāsimhi nikhātakhāṇuko viya cañcalāti kāraṇantarampi dassetuṃ “yathā nāmā”tiādi vuttaṃ. Saññā nappatiṭṭhātīti ārammaṇe sañjānana vasena saññā na patiṭṭhāti, ārammaṇe saññam na karotīti vuttaṃ hoti. Saññāpatiṭṭhānakāletī etthāpi ayam nayo.

Tatrāpīti “arūpī attā”ti vādepi. Saññāyāti pakatisaññāya, evaṃ bhadantadhammapālatherena vuttaṃ. Aññasmiṃ titthāyatane uppādanirodhanti hi sambandho. Tena vedikānam matena nānakkhaṇe uppannāya nānārammaṇāya saññāya uppādanirodhamicchatīti dasseti. Keci pana “ācariyasaññāyā”ti paṭhanti, tadayuttaṃ atthassa viruddhattā, therena ca anuddhaṭattā. Aparāparam pavattāya saññāya uppādavayadassanato uppādanirodham icchatī. Tathāpi “saññā saññā”ti pavattasamaññam “attā”ti gahetvā tassa avicchedam parikappento sassatam maññati. Tenāha “attānam pana sassatam maññatī”ti. Tasmāti aparāparam pavattasaññāya nāmamattena sassatam maññanato. Saññāya uppādanirodhamatte atṭhatvā taduttari sassataggāhassa gahaṇato dosam dassetīti adhippāyo. Tathevāti yathā “rūpī attā, manomayo attā”ti ca vādadvaye attano asaññatā, evañcassa “acetanatā”tiādidosappasaṅgo dunnivāro, tatheva imasmiṃ vādepīti attho. Micchādassanenāti attadiṭṭhisāṅkhātena micchābhinivesena. Abhibhūtattāti anādikālabhāvitabhāvena ajjhotthaṭattā, nivāritaññācārattāti vuttaṃ hoti. Yena santatighanena, samūhaghanena ca vañcito bālo pabandhavasena pavattamānam dhammasamūham micchāgāhavasena “attā”ti ca “nicco”ti ca abhinivissa voharati, taṃ ekattasaññitam santatighanam, samūhaghanañca vinibhujja yāthāvato jānanam ghanavinibbhogo, so ca sabbena sabbam titthiyānam natthi. Tasmā ayampi paribbājako tādisassa ñāṇaparipākassa abhāvato vuccamānampi nānattam nāññāsīti āha “taṃ nānattam ajānanto”ti. Saññā nāmāyam nānārammaṇā nānakkhaṇe uppajjati, veti cāti vedikānam matam. Saññāya uppādanirodham passantopi saññāmayam saññābhūtam attānam parikappetvā yathāvuttaghanavinibbhogābhāvato niccameva katvā diṭṭhimaññanāya maññati.

Tathābhūtaṃ ca tassa saṇhasukhumaparamagambhīradhammatā na ñāyatevāti
idaṃ kāraṇaṃ passantena bhagavatā “dujjānaṃ kho”tiādi vuttanti dassento
“athassa bhagavā”tiādimāha.

Diṭṭhiādīsu “evameta”nti dassanaṃ abhinivisaṇaṃ diṭṭhi. Tassā eva
pubbabhāgabhūtaṃ “evameta”nti nijjhānavasena khamanaṃ khanti. Tathā rocanaṃ
ruci. “Aññathāyevā”tiādi tesaṃ diṭṭhiādīnaṃ vibhajja dassanaṃ. Tattha
aññathāyevāti yathā ariyavinaye antadvayaṃ anupagamma majjhimapaṭipadāvasena
dassanaṃ hoti, tato aññathāyeva. Aññadevāti yaṃ paramatthato vijjati
khandhāyatanādi, tassa cāpi aniccatādi, tato aññadeva paramatthato avijjamānaṃ
attasassatādikaṃ tayā khamate ceva ruccate cāti attho. Ābhuso yuñjanaṃ āyogo.
Tena vuttaṃ “yuttapayuttatā”ti. Paṭipattiyāti
paramattacintanādiparibbājakapaṭipattiyā. Ācariyassa bhāvo ācariyakaṃ, yathā tathā
ovādānusāsanaṃ, tadassatthīti ācariyako yathā “saddho”ti āha “aññatthā”tiādi.
Aññasmiṃ titthāyatane tava ācariyabhāvo atthīti yojanā. “Tenā”tiādi saha yojanāya
yathāvākyaṃ dassanaṃ. “Ayaṃ paramattho, ayaṃ sammutī”ti imassa vibhāgassa
dubbibhāgattā dujjānaṃ etaṃ nānattaṃ. “Yajjetaṃ dujjānaṃ tāva tiṭṭhatu, aññaṃ
panatthaṃ bhagavantaṃ pucchāmī”ti cintetvā tathā paṭipannataṃ dassetaṃ “atha
paribbājako”tiādi vuttaṃ. Añño vā saññātota saññāsabhāvato aññāsabhāvo vā attā
hotūti attho. Adhunā pana “aññā vā saññā”ti pāṭho dissati. Assāti attano.

Lokiyati dissati, patiṭṭhahati vā ettha puññapāpaṃ, tabbipāko cāti loko, attā. So hissa
kāraṇo, vedako cāti icchito. Diṭṭhigatanti “sassato attā ca loko cā”tiādi nayapavattaṃ
diṭṭhigataṃ. Na hesa diṭṭhābhiniveso diṭṭhadhammikādiatthanissito
tadasaṃvattanato. Yo hi taṃ saṃvattanako, so “taṃ nissito”ti vattabbaṃ labheyya
yathā taṃ puññañāṇasambhāro. Eteneva nayena na dhammanissitatāpi
saṃvaṇṇetabbā. Brahmācariyassa ādi ādibrahmacariyaṃ, tadeva
ādibrahmacariyakaṃ yathā “vinayo eva venayiko”ti. Tenāha
“sikkhattayasaṅkhātassā”tiādi. Sabbampi vākyaṃ antogadhāvadhāraṇaṃ tassa
avadhāraṇaphalattāti vuttaṃ “ādimatta”nti. Tadidha adhisīlasikkhāva. Sā hi
sikkhattayasaṅgahite sāsanaabrahmacariye ādibhūtā, na aññattha viya
ājīvaṭṭhamakādi ādibrahmacariyakanti dasseti “adhisīlasikkhāmatta”nti iminā.
Nibbindanattāyāti ukkaṇṭhitabhāvāya. “Abhijānanāyāti ñātapariññāvasena
abhijānanattāya. Sambujjhanattāyāti tīraṇapahānapariññāvasena
sambodhanattāyā”ti vadanti. Apica abhijānanāyāti abhiññāpaññāvasena jānanāya.
Taṃ pana vaṭṭassa paccakkhakaraṇameva hotīti āha “paccakkhakiriyāyā”ti.
Sambujjhanattāyāti pariññābhisamayavasena paṭivedhatthāya. Diṭṭhābhinivesassa
saṃsāravaṭṭe nibbidāvirāganīrodhupasaṃsaṃvattanaṃ vaṭṭantogadhattā, tassa
vaṭṭasambandhanato ca. Tathā abhiññāsambodhanibbānāsasaṃvattanañca
daṭṭhabbaṃ.

Kāmaṃ taṇhāpi dukkhasabhāvā eva, tassā pana samudayabhāvena viṣuṃ gahitattā
“taṇhaṃ ṭhapetvā”ti vuttaṃ. Pabhāvanatoti uppādanato. Dukkhaṃ pabhāventīpi
taṇhā avijjādipaccayantarasaṃhitā eva pabhāveti, na kevalāti āha “sappaccayā”ti.
Appavattīti appavattinimittaṃ. Na pavattanti ettha dukkhasamudayā, etasmiṃ vā
adhigateti hi appavatti. Dukkhanīrodhaṃ nibbānaṃ gacchati, tadatthañca sā
paṭipajjitabbāti dukkhanīrodhagāminipaṭipadā. Maggaṇāpātubhāvoti maggasaṃuppādo.
Phalasaṃcchikiriyāti phalasaṃdhigamavasena paccakkhakaraṇaṃ. Taṃ ākāraṇanti taṃ
tuṇhībhāvasaṅkhātāṃ gamanaliṅga āroceto viya, na pana abhimukhaṃ āroceti.

421. Samantato niggaṇḥanavasena todanaṃ vijjhaṇaṃ sannitodakaṃ. Manogaṇādīnaṃ visesaṇassa napuṃsakaliṅgena niddiṭṭhattā “vācāya sannitodakenā”ti vuttaṃ. Tenāha “vacanapatodakenā”ti. Atha vā “vācāyā”ti idaṃ “sannitodakenā”ti ettha karaṇavacanaṃ daṭṭhabbaṃ. “Vacanapatodakenā”ti hi vacanena patodakenāti attho, “vācāyā”ti vā sambandhe sāmivacanaṃ. Vācāya sannitodanakiriyāya sajjhabbharitamakaṃsūti yojetabbaṃ. “Sajjhabbharita”nti etassa “saṃ adhi abhi aribha”nti padacchedo, samantato bhusaṃ aritanti attho, satamattehi tuttakehi viya vividhehi paribbājakavācātodanehi tudim sūti vuttaṃ hoti. Tathā hi vuttaṃ “upari vijjhimsū”ti. Sabhāvato vijjamānanti paramatthasabhāvato upalabbhamānaṃ, na pakatiādi viya anupalabbhamānaṃ. Tacchanti saccaṃ. Tathanti aviparītaṃ. Atthato vevacanameva taṃ padattayaṃ. Navalokuttaradhammesūti visaye bhummaṃ, te dhamme visayaṃ katvā. Ṭhitasabhāvanti avaṭṭhitasabhāvaṃ, taduppādakanti attho. Lokuttaradhammaniyāmaniyatanti lokuttaradhammasampāpananiyāmena niyataṃ. Idāni pana “lokuttaradhammaniyāmata”nti pāṭho, so na porāṇo ācariyena anuddhaṭṭatā. Kasmā panesā paṭipadā dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatāti āha “buddhānañhī”tiādi. Sāti paṭipadā. Edisāti “dhammaṭṭhitata”ntiādinā vuttappakārā.

Cittahatthisāriputtapoṭṭhapādavatthuvaṇṇanā

422. Hatthiṃ sāreti dametīti hatthisārī, hatthācariyo. Sukhumesu atthantaresūti khandhāyatanādīsu sukhumaññagocaresu dhammesu. Abhidhammiko kiresa. Kusaloti pubbepe buddhasāsane kataparicayatāya cheko. Tādise citteti gihibhāvacitte. Itaro pana taṃ sutvāva na vibbhami, pabbajjāyameva abhiramīti adhippāyo. Gihibhāve ānisaṃsakathāya kathitattāti ettha sīlavantassa bhikkhuno tathā kathanena vibbhamane niyojitattā idāni sayampi sīlavā eva hutvā cha vāre vibbhamīti adhippāyo gahetabbo. Kammasarikkhakena hi kammaphalena bhavitabbaṃ. Kathentānanti anādare sāmivacanaṃ. Mahāsāvakassa kathiteti mahāsāvakabhūtena mahākoṭṭhikattherena apasādanavasena kathite, kathananimittaṃ paṭiṭṭhaṃ laddhuṃ asakkontoti attho. “Vibbhamitvā gihī jāto”ti idaṃ sattamavāramiva vuttaṃ. Dhammapadaṭṭhakathāyaṃ pana kudālapaṇḍitajātaka ca chakkhattumeva vibbhamanavāro vutto. Gihisahāyakoti gihikāle sahāyako. Apasakkantopi nāmāti api nāma apasakkanto, gārayhavacanametam. Pabbajitum vaṭṭatīti pabbajjā vaṭṭati.

423. Paññācakkhuno natthitāyāti suvuttaduruttasamavisamadassanasamatthassa paññācakkhuno abhāvena. Yādisena cakkhunā so “cakkhumā”ti vutto, taṃ dassetuṃ “subhāsītā”tiādi vuttaṃ. Ayaṃ aṭṭhakathāto aparō nayo - ekaṃsīkāti ekantikā, nibbānavahabhāvena nicchitāti vuttaṃ hoti. Paññattāti vavatthapitā. Na ekaṃsīkāti na ekantikā nibbānavahabhāvena nicchitā vaṭṭantogadhabhāvatoti adhippāyo. Ayamatto hi “kasmā cete poṭṭhapāda mayā ekaṃsīkā dhammā desitā paññattā, ete poṭṭhapāda atthasaṃhitā...pe... nibbānāya saṃvattanti”tiādisuttapadehi saṃsandati sametīti.

Ekaṃsīkadhammavaṇṇanā

425. “Kasmā ārabhī”ti kārāṇaṃ pucchitvā “aniyyānikabhāvadassanatta”nti payojanaṃ vissajjitaṃ. Phale hi siddhe hetupi siddho hotīti, ayaṃ ācariyamati apare pana “edisēsu atthasaddo kārāṇe vattati, hetvatthe ca paccattavacanaṃ, tasmā aniyyānikabhāvadassananti ettha aniyyānikabhāvadassanakārāṇā”ti atthamicchanti.

Paññāpitaniṭṭhāyāti paveditavimuttimaggassa. Vaṭṭadukkhapariyosānaṃ gacchati etāyāti niṭṭhāti hi vimutti vuttā “goṭṭhā paṭṭhitagāvo”ti mahāsīhanādasuttapade viya ṭhā-saddassa gatiatthe pavattanato. Niṭṭhāmaggo ca idha uttarapadalopena “niṭṭhā”ti adhippeto. Tasseva hi niyyānikatā, aniyyānikatā ca vuccati, na niṭṭhāya. Niyyātīti niyyānikā ya-kārassa ka-kāraṃ katvā. Anīyasaddo hi bahulaṃ kattutthābhidhāyako, na niyyānikā aniyyānikā, tassā bhāvo tathā. Niyyānaṃ vā niggamanaṃ nissaraṇaṃ, vaṭṭadukkhassa vūpasamoti attho, niyyānameva niyyānikaṃ, na niyyānikaṃ aniyyānikaṃ, so eva bhāvo sabhāvo aniyyānikabhāvo, tassa dassanattanti yojetabbaṃ.

“Sabbe hī”tiādi tadatthavivaraṇaṃ. Amataṃ nibbānaṃ niṭṭhamiti paññāpeti yathāti sambandho. Lokathūpikādivasena niṭṭhaṃ paññāpentīti “nibbānaṃ nibbāna”nti vacanasāmaññaṃ mattaṃ gahetvā tathā paññāpentī. Lokathūpikā nāma brahmabhūmi vuccati lokassa thūpikasadisatāparikkappanena. Keci pana “nevasaññānāsāññāyatanabhūmiṃ lokathūpikā”ti vadanti, tadayuttaṃ aṭṭhakathāsu tathā avacanato. Ādisaddena cettha “añño puriso, añña pakatī”ti pakatipurisantarāvabodho mokkho, buddhiādiguṇavinimuttassa attano asakattani avaṭṭhānaṃ mokkho, kāyavipattikati jātibandhānaṃ apavajjanavasena appavatto mokkho, parena purisena palokatā mokkho, taṃsamīpatā mokkho, taṃsamāyogo mokkhoti evamādīnaṃ saṅgaho daṭṭhabbo. Tasmīṃ tasmiñhi samaye niṭṭhaṃ apaññāpentīti nāma natthi. Brāhmaṇānaṃ paṭhamajjhānabrahmaloko niṭṭhā. Tattha hi nesaṃ niccābhiniveso yathā taṃ bakassa brahmuno, vekhanasāditāpasānaṃ ābhassarā, sañcayādiparibbājakānaṃ subhakiṇhā, ājīvakānaṃ “anantamānaso”ti parikkappito asaññībhavo. Imasmīṃ pana sāsane arahattaṃ niṭṭhā, sabbepi cete diṭṭhivasena brahmalokādīni arahattamaññānāya “nibbānaṃ nibbāna”nti vacanasāmaññaṃ mattaṃ gahetvā tathā paññāpentī, na pana paramatthato nesaṃsamaye nibbānapaññāpanassa labbhanatoti āha “sā ca na niyyānikā”tiādi. Yathāpaññāntīti yena yena pakārena paññāntā, paññāntappakārā hutvāti attho. Na niyyātīti “yenākārena niṭṭhā pāpuṇiyatī”ti tehi paveditā, tenākārena tassā apattabbatāya na niyyāti. Paṇḍitehi paṭikkhittāti “nāyaṃ niṭṭhā paṭipadā vaṭṭassa anatikkamanato”ti buddhādīhi paṇḍitehi paṭikkhittā. Nivattatīti paṭikkhepakāraṇavacanāṃ, yasmā tehi paññāntā niṭṭhā paṭipadā na niyyāti na gacchati, aññadatthu taṃsamaṅginaṃ puggalaṃ saṃsāre eva paribbhamāpentī nivattati, tasmā paṇḍitehi paṭikkhittāti attho. Tanti aniyyānikabhāvaṃ.

Jānaṃ, passantī ca puthuvacanavipariyāyoti āha “jānantā passantā”ti. Gacchantādisaddānañhi “yā pana bhikkhunī jānaṃ sabhikkhukaṃ ārāmaṃ anāpucchā paviseyyā”tiādīsu liṅgavasena vipariyāyo, jānantīti attho. “Yācaṃ adadamappiyo”tiādīsu vibhattivasena, yācantassāti attho. Idha pana puthuvacanavasenāti veditabbaṃ. Padhānaṃ jānaṃ nāma paccakkhato jānaṃ tassa jeṭṭhabhāvato, dassanaṃ appadhānaṃ tassa saṃsayānubandhattāti ayaṃ kamo vutto “jānaṃ passa”nti. Tenettha jānaṃ nena dassanaṃ viseseti. Evañhi diṭṭhapubbāni kho tasmīṃ loke manussānaṃ sarīrasaṅṭhānādīnīti ekato adhippāyadassanaṃ sūpapannaṃ hoti. Ayañhetthādhippāyo “kiṃ tumhākaṃ ekantasukhe loke paccakkhato ñāṇadassanaṃ atthī”ti. Jānanti vā tassa lokassa anumānavisayataṃ vuccati, passantī paccakkhato visayataṃ. Idaṃ vuttaṃ hoti “api tumhākaṃ loko paccakkhato ñāto, udāhu anumānato”ti.

Yasmā pana loke paccakkhabhūto attho indriyagocarabhāvena pākaṭo, tasmā pākaṭena atthena adhippāyaṃ dassetuṃ “diṭṭhapubbānī”tiādi vuttaṃ. Diṭṭhapadena vā dassanaṃ, tadanugatañca jānanaṃ gahetvā tadubhayeneva atthena adhippāyaṃ vibhāvetuṃ evaṃ vuttanti paṭṭhabbaṃ. Diṭṭhapubbānīti hi dassanena, tadanugatena ca ñāṇena gahitapubbānīti attho. Evañca katvā “sarīrasaṇṭhānādīnī”ti samariyādavacanaṃ samatthitaṃ hoti. “Appāṭihīrakata”nti ayaṃ anunāsikalopaniddesoti āha “appāṭihīrakam ta”nti. Taṃ vacanaṃ appāṭihīrakam sampajjatīti sambandho. Appāṭihīrapade anunāsikalopo, “kata”nti ca ekaṃ padanti keci, tadayuttaṃ samāsasambhavato, anunāsikalopassa ca avatṭabbattā. Evamettha vaṇṇayanti - paṭipakkhaharaṇato paṭihāriyaṃ, tadeva pāṭihāriyaṃ. Attanā uttaravirahitavacanaṃ. Pāṭihāriyamevettha “pāṭihīraka”nti vuttaṃ parehi vuccamānauttarehi sauttarattā, na pāṭihīrakanti appāṭihīrakam. Virahattho cettha a-saddo. Tenāha “paṭiharaṇavirahita”nti. Sauttarañhi vacanaṃ tena uttaravacanaena paṭiharīyati viparivattīyati, tasmā uttaravacanaṃ paṭiharaṇaṃ nāma, tato virahitanti attho. Tasmā eva niyyānassa paṭiharaṇamaggassa abhāvato “aniyyānika”nti vattabbataṃ labhati. Tena vuttaṃ “aniyyānika”nti.

426. Vilāso itthilīlā, yo “siṅgārabhāvajā kiriyā”tipi vuccati. Ākappo kesabandhavatthaggahaṇādiākāraviseso, vesasaṃvidhānaṃ vā. Ādisaddena hāvādīnaṃ saṅgaho. Hāvāti hi cāturiyaṃ vuccati.

Tayoattapaṭilābhavaṇṇanā

428. Āhito ahaṃmāno etthāti attā, attabhāvoti āha “attabhāvapaṭilābho”ti. Kathaṃ dassetīti vuttaṃ “oḷārikattabhāvapaṭilābhenā”tiādi. Kāmabhavaṃ dasseti itarabhavadvayattabhāvato oḷārikattā. Rūpabhavaṃ dasseti jhānāmanena nibbattaṃ hutvā rūpībhāvena upalabbhanato. Arūpabhavaṃ dasseti arūpībhāvena upalabbhanato. Saṃkilesikā dhammā nāma dvādasa akusalacittupādā tadabhāve kassaci saṃkilesassa asambhavato. Vodāniyā dhammā nāma samathavipassanā tāsamaṃ vasena sabbaso cittavodānassa sijjhanato.

429. Paṭipakkhadhammānaṃ asamucchede sati na kadāci anavajjadhammānaṃ vā pāripūrī, vepullaṃ vā sambhavati, samucchede pana sati sambhavatīti maggaphalapaññānameva gahaṇaṃ paṭṭhabbaṃ, tā hi sakiṃ paripuṇṇāpi aparihīnadhammattā paripuṇṇā eva bhavanti. Taruṇapītīti uppannamattā aladdhāsevanā dubbalapīti. Balavatutṭhīti punappunaṃ uppattiyā laddhāsevanā uparivisesādhigamassa paccayabhūtā thiratarā pīti. Idāni saṅkhepato piṇḍatthaṃ dassento “kiṃ vutta”ntiādimāha. Tattha yaṃ vihāraṃ sayamaṃ...pe... viharissatīti avocumhāti sambandho. Idaṃ vuttaṃ hoti - yaṃ vihāraṃ “saṃkilesikavodāniyadhammānaṃ pahānābhivuddhinitṭhaṃ paññāya pāripūrivepullabhūtaṃ imasmiṃyeva attabhāve aparappaccayena ñāṇena paccakkhato sampādetvā viharissatī”ti kathayimhāti. Tatthāti tasmīṃ vihāre. Tassāti ovādarkarassa bhikkhuno. Evaṃ viharatoti vuttappakārena viharaṇahetu, viharantassa vā. Tannimittaṃ pāmojjaṃ, pamodappabhavā pīti, tappaccayabhūtaṃ passaddhidvayaṃ, tathā sūpaṭṭhitā sati, ukkaṃsagatatāya uttamaññaṃ. Sukho ca vihāro bhavissatīti yojanā. Kāyacittapassaddhī hi “passaddhī”ti vuttā, ayameva vā pāṭho. “Nāmakāyapassaddhī”tipi paṭhanti, tadayuttameva passaddhidvayassa avinābhāvato. Kasmā panesa sukho vihāroti āha “sabbavihāresū”tiādi, sabbesupi iriyāpathavihārādīsu santapaṇītatāya imasseva sukhattā “sukho vihāro”ti vattabbataṃ arahatīti vuttaṃ hoti. Kathaṃ sukhoti vuttaṃ “upasanto

paramamadhuro''ti.

Paṭhamajjhāne paṭiladdhamatte hīnabhāvato pīti dubbalā pāmojjapakkhikā, subhāvite pana tasmim paguṇe sā paṇītā balavabhāvato paripuṇṇakiccā pītīti vuttaṃ
''paṭhamajjhāne pāmojjādayo chapī dhammā labbhantī''ti. Pāmojjaṃ nivattatīti dubbalapītisaṅkhātaṃ pāmojjaṃ chasu dhammesu nivattati hāyati.

Vitakkavicārakkhobhavirahitena hi catukkanayavibhatte dutiyajjhāne sabbadā pīti balavatī eva hoti, na paṭhamajjhāne viya kadāci dubbalāti evaṃ vuttaṃ. Pīti nivattati tappahānena tatiyajjhānassa labbhanato. ''Sukho vihāro''ti iminā samādhi gahitoti āha ''tathā catutthe''ti. Ye pana ''sukho vihāro''ti etena sukhaṃ gahita''nti vadanti, tesam matena santavuttitāya upekkhāpi catutthajjhāne ''sukha''micceva bhāsītāti katvā tathā vuttanti daṭṭhabbaṃ. Imasmimyeva dīghanikāye āgataṃ anekadhā desanānaya mudharitvā idha desitanayaṃ niyametum ''imesū''tiādi vuttaṃ.

Suddha...pe... kathitanti uparimaggam akathetvā kevalam vipassanāpādakameva jhānam kathitam. Catūhi...pe... kathitāti vipassanāpādakabhāvena jhānāni kathetvā tato param vipassanāpubbakā cattāropi maggā kathitā.

Catutthajjhānikaphalasamāpatti kathitāti paṭhamajjhānikādikā phalasamāpattiyo akathetvā catutthajjhānikā eva phalasamāpatti kathitā. Pītivevacanameva katvāti dvinnam pītinam ekasmim cittuppāde anuppajjanato pāmojjaṃ pītivevacanameva katvā, tadubhayaṃ abhedato katvāti vuttaṃ hoti. Pītisukhānam apariccattattā, ''sukho vihāro''ti ca sātisayassa sukhavihārassa gahitattā

''dutyajjhānikaphalasamāpatti nāma kathitā''ti vuttaṃ. Kāmaṃ paṭhamajjhānepi pītisukhāni labbhanti, tāni pana vitakkavicārāparikkhobhena na tattha santapaṇītāni, idha ca santapaṇītāneva adhippetāni, tasmā dutyajjhānikā eva phalasamāpatti gahitā, na paṭhamajjhānikāti daṭṭhabbaṃ.

432-437. Vibhāvanatthoti pakāsanattho sarūpato nirūpanattho ''na samaṇo gotamo brāhmaṇe jinṇe ...pe... abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimantetī''tiādiṣu viya. Tenāha ''ayaṃ so''tiādi. ''Ayaṃ attapaṭilābho so evā''ti evaṃ sarūpato vibhāvetvā pakāsetvā. Ayanti hi bhagavatā pubbe vuttaṃ attapaṭilābham āsannapaccakkhabhāvena paccāmasati, soti pana parehi pucchiyamānam parammukhabhāvena. Na naṃ evaṃ vadāmāti ettha nanti oḷārikamattapaṭilābham. Sappāṭihīrakatanti ettha pubbe vuttanayena attho veditabbo. Parehi coditavacanapaṭihārakam sauttaravacanam sappāṭihīrakanti hi ayameva viseso. Tucchoti musā abhūto. Soti manomayo, arūpo vā attapaṭilābho. Sjevāti so eva oḷāriko attapaṭilābho. Tasmim samaye sacco hotīti tasmim paccuppannasamaye vijjamāno hoti. Attapaṭilābhotveva niyyātesīti attapaṭilābhasaddena tathā eva pariyoṣāpesi, na pana naṃ ''attapaṭilābho''ti saṅkhyam gacchatīti paññattim sarūpato nīharitvā dassesīti adhippāyo. Rūpādayo cettha dhammāti rūpavedanādayo eva ettha loke sabhāvadhammā. Nāmamattametanti rūpādike pañcakkhandhe upādāya nāmapaññattimattametam ''attapaṭilābho''ti. Evarūpā vohārāti ''oḷāriko attapaṭilābho''tiādivohārā. Nāmapaññattivasenāti nāmabhūtapaññattimattavasena. ''Attapaṭilābho''ti saṅkhyam gacchatī''ti niyyātanattham.

438. Evañca pana vatvāti rūpādike upādāya paññattimattametam attapaṭilābhoti imamattham ''yasmim citta samaye''tiādinā vatvā. Paṭipucchitvāti yathā pare puccheyyum, tathā kālavibhāgato paṭipadāni pucchitvā. Vinayanatthanti yathāpucchitassa atthassa ñāpanavasena vinayanatthāya. Ye te atītā dhammāti atītasamaye atītattapaṭilābhassa upādānabhūtā rūpādayo dhammā. Te etarahi natthi

niruddhattā. Tato eva “ahesu”nti saṅkhyam gatā. Tasmāti upādānassa atītasmiṃyeva samaye labbhanato. Sopīti tadupādāno me attapaṭilābhopi. Tasmīṃyeva samayeti atīte eva samaye. Sacco ahoṣīti bhūto vijjamāno viya ahosi. Anāgatapaccuppannānanti anāgatānañcevapaccuppannānañca rūpādidhammānam upādānabhūtānam. Tadā abhāvāti tasmīṃ atītasamaye abhāvā avijjamānattā. Tadupādānabhūto anāgato, paccuppanno ca attapaṭilābho tasmīṃ atīta samaye mogho tuccho musā natthīti attho. Atthatoti paññattiatthato. Nāmamattamevāti samaññāmattameva. Paramatthato anupalabbhamānattā attapaṭilābham paṭijānāti.

“Eseva nayo”ti iminā ye te anāgatā dhammā, te etarahi natthi, “bhavissanti”ti pana saṅkhyam gatā, tasmā sopi me attapaṭilābho tasmīṃyeva samaye sacco bhavissati. Atītapaccuppannānam pana dhammānam tadā abhāvā tasmīṃ samaye “mogho atīto, mogho paccuppanno”ti evam atthato nāmamattameva attapaṭilābham paṭijānāti. Ye ime paccuppannā dhammā, te etarahi “atthi”ti saṅkhyam gatā, tasmā yvāyam me attapaṭilābho, so idāni sacco hoti. Atītānāgatānam pana dhammānam adhunā abhāvā etarahi “mogho atīto, mogho anāgato”ti evam atthato nāmamattameva attapaṭilābham paṭijānātīti imamattham atidisati.

439-443. Saṃsanditunti samānetum. Gavāti gāvito. Tatthāti khīrādīsu pañcagorasesu. Yasmīṃ samaye khīram hotīti yasmīṃ kāle bhūtopādāyasaññitam upādānavisesam upādāya khīrapaññatti hoti. Na tasmīṃ...pe... gacchati khīrapaññattiupādānassa bhūtopādāyarūpassa dadhiādipaññattiyā anupādānato. Paṭiniyatavattukā hi etā lokasamaññā. Tenāha “ye dhamme upādāyā”tiādi. Saṅkhāyati kathiyati etāyāti saṅkhā. Attam nīharitvā uccanti vadanti etāyāti nirutti. Tam tadattham namanti sattā etenāti nāmam, tathā voharanti etenāti vohāro, paññattiyeva. “Yasmīṃ samaye”tiādinā khīre vuttanayam dadhiādīsopi “esa nayo sabbatthā”ti atidisati.

Samanujānanamattakānīti “idaṃ khīram, idaṃ dadhī”tiādinā tādisesu bhūtopādāyarūpavisesesu loke paramparāgataṃ paññattiṃ appaṭikkhipitvā samanujānam viya paccayavisesavasiṭṭham rūpādikhandhasamūham upādāya “oḷāriko attapaṭilābho”ti ca “manomayo attapaṭilābho”ti ca “arūpo attapaṭilābho”ti ca tathā tathā samanujānanamattakāni, na ca tabbinimutto upādānato añño koci paramatthato atthīti vuttam hoti. Niruttimattakānīti saddaniruttiyā gahaṇūpāyamattakāni. “Satto phasso”tiādinā hi saddaggahaṇuttarakālam tadanuviddhapaṇṇattiggahaṇamukheneva tadatthāvabodho. Tathā cāhu -

“Paṭhamam saddam sotena, tītam dutiyacetasā;
Nāmam tatiyacittena, attham catutthacetasā”ti.

Vacanapathamattakānīti tasseeva vevacanam. Niruttiyeva hi aññesampi diṭṭhānugatimāpajjantānam kāraṇaṭṭhena vacanapatho. Vohāramattakānīti tathā tathā vohāramattakāni. Nāmapaṇṇattimattakānīti tasseeva pariyāyo, tamtamnāmapaññāpanamattakānīti attho. Sabbametanti “attapaṭilābho”ti vā “satto”ti vā “poso”ti vā sabbametaṃ vohāramattakam. Kasmāti ce, paramatthato anupalabbhanatoti dassetum “yasmā”tiādi vuttam. Suññoti paramatthato vivitto.

Yajjevam kasmā cesā buddhehipi vuccatīti codanam sodhento “buddhānam panā”tiādimāha. Sammutiyā vohārassa kathanam sammutikathā. Paramatthassa sabhāvadhammassa kathanam paramatthakathā. Paramatthasannissitakathābhāvato

aniccādikathāpi “paramatthakathā”ti vuttā. Paramatthadhammoyeva hi “anicco, dukkho”ti ca vuccati, na sammutidhammo.

“Aniccā sabbe saṅkhārā, dukkhānattā ca saṅkhatā;
Nibbānañceva paññatti, anattā iti nicchayā” ti. -

Vacanato panesa “anattā”ti vuccati, khandhādipaññatti pana tajjāpaññatti viya paramatthasannissayā, āsannatarā ca, puggalapaññattiādayo viya na dūre, tasmā khandhādikathāpi “paramatthakathā”ti vuttā, khandhādisīsenā vā tadupādānasabhāvadhammā eva gahitāti daṭṭhabbaṃ. Nanu ca sabhāvadhammāpi sammutimukheneva desanamārohanti, na paramatthamukhena, tasmā sabbāpi desanā sammutikathāva siyāti? Nayidamevaṃ kathetabbadhammavibhāgena kathāvibhāgassa adhippetattā, na ca saddo kenaci pavattinimittena vinā atthaṃ pakāsetīti.

Kasmā cevaṃ dubbidhā buddhānaṃ kathā pavattatīti anuyogaṃ kāraṇavibhāvanena pariharitum “tattha yo”tiādi vuttaṃ. Atthaṃ vijānitum catusaccaṃ paṭivijjhitum vaṭṭato niyyātum arahattasaṅkhātāṃ jayaggāhaṃ gahetum sakkoti. Yasmā paramatthakathāya eva saccasampañivedho, ariyasaccakathā ca sikhāppattā desanā, tasmā vineyyapuggalavasena ādito sammutikathaṃ kathentopi bhagavā parato paramatthakathaṃyeva kathetīti āha “tassā”tiādi. “Āditova sammutikathaṃ kathetī”ti hi vadanto parato paramatthakathampi kathetīti dīpeti, itarattha pana “āditova kathetī”ti avadanto sabbatthapīti. “Tathā”tiādinā kathādvayakathane pariyāyantaraṃ vibhāveti. Bodhetvāti veneyyajjhāsayānurūpaṃ tathā tathā desetabbamatthaṃ jānāpetvā, iminā pana imamatthaṃ dasseti - katthaci sammutikathāpubbikā paramatthakathā hoti puggalajjhāsayavasena, katthaci paramatthakathāpubbikā sammutikathā, iti vineyyadammakusalassa satthu veneyyajjhāsayavasena tathā tathā desanā pavattatīti. Sabbattha pana bhagavā dhammataṃ avijahanto eva sammutimanuvattati, sammutiṃ apariccajantoyeva dhammataṃ vibhāveti, naṃ tattha abhinivesātīdhāvanāni. Vuttañhetuṃ bhagavatā “janapadaniruttiṃ nābhiniviseyya, samaññaṃ nātidhāveyyā”ti.

Paṭhamaṃ sammutikathākathanaṃ pana veneyyavasena yebhuyyena buddhānamāciṇṇanti taṃ kāraṇena saddhiṃ dassento “pakatīyā panā”tiādimāha. Lūkhākārāti veneyyānāmanabhisambujjhanavasena lūkhasadisā. Nanu ca sammuti nāma paramatthato avijjamānattā abhūtā, taṃ kathaṃ buddhā kathentīti vuttaṃ “sammutikathaṃ kathentāpī”tiādi. Saccamevāti tathameva. Sabhāvamevāti sammutibhāvena taṃsabhāvameva. Tenāha “amusāvā”ti. Paramatthassa pana saccādhāve vattabbameva natthi.

Ko panimesaṃ sammutiparamatthadhammānaṃ visesoti? Yasmiṃ bhinne, buddhiyā vā avayavavinibbhoge kate na taṃsaññā, so ghaṭapaṭāḍippabhedo sammuti, tabbipariyāyato paramattho. Na hi kakkhaḷaphusanādisabhāve ayaṃ nayo labbhati. Evaṃ santēpi vuttanayena sammuti ca saccasabhāvā evāti āha “duve saccāni akkhāsī”tiādi. Tattha duve saccāni akkhāsīti nānādesabhāsākusalato tiṇṇaṃ vedānamatthasaṃvaṇṇanako ācariyo viya nānāvidhasammutiparamatthakusalato bhagavā veneyyajjhāsayānurūpaṃ duveyeva saccāni akkhāsīti attho. Taṃ sarūpato, parimāṇato ca dasseti “sammutiṃ paramatthañca, tatiyaṃ nūpalabbhati”ti iminā. Vadataṃ varoti sabbesaṃ vadantānaṃ varo. Lokasaṅketamattasiddhā sammuti. Paramo uttamo aviparīto yathābhūtasabhāvo paramattho.

Idāni nesaṃ saccasabhāvaṃ saha kāraṇena dassetuṃ “saṅketavacana”nti gāthā vuttā. Yasmā lokasammutikāraṇaṃ, tasmā saṅketavacanaṃ saccam, yasmā ca dhammānaṃ bhūtalakkhaṇaṃ, tasmā paramatthavacanaṃ saccanti yojanā. Lokasammutikāraṇanti hi saṅketavacanaṃ saccabhāve kāraṇadassanaṃ, lokasiddhā sammuti saṅketavacanaṃ avisamvādanatāya kāraṇanti attho, visamvādanābhāvato saṅketavacanaṃ saccanti vuttaṃ hoti. Dhammānaṃ bhūtalakkhaṇanti ca paramatthavacanaṃ saccabhāve kāraṇadassanaṃ. Sabhāvadhammānaṃ yo bhūto aviparīto sabhāvo, tassa lakkhaṇaṃ aṅgaṇaṃ ñāpananti attho, yāthāvato avisamvādanavasena pavattanato paramatthavacanaṃ saccanti adhippāyo. Anaṅgaṇasuttaṭṭikāyaṃ pana ācariyeneva nissakkavacanaṃ padamullīṅgetvā “lokasammutikāraṇāti lokasamaññaṃ nissāya pavattanato. Dhammānanti sabhāvadhammānaṃ. Bhūtakāraṇāti yathābhūtasabhāvaṃ nissāya pavattanato”ti vuttaṃ.

Aññattha pana -

“Tasmā voharakusalassa, lokanāthassa satthuno;
Sammutiṃ voharantassa, musāvādo na jāyatī”ti. -

Ayampi guṇaparidīpanī gāthā dissati. Tattha tasmāti saccassa duvidhattā, saṅketavacanaṃ vā saccabhāvato. Sammutiṃ voharantassāti “puggalo satto”tiādinā lokasamaññaṃ kathentassa musāvādo nāma na jāyatīti attho. Apica “atthahi kāraṇehi bhagavā puggala kathaṃ katheti hirottappadīpanatthaṃ, kammassakatādīpanatthaṃ, paccattapurisakāradīpanatthaṃ, ānantariyadīpanatthaṃ, brahmavihāradīpanatthaṃ, pubbenivāsadīpanatthaṃ, dakkhiṇāvisuddhidīpanatthaṃ, lokasammutiyā appahānatthañcā”tiādinā tattha tattha vuttakāraṇampi āharitvā idha vattabbaṃ.

Yadi tathāgato paramatthasaccaṃ sammadeva abhisambujjhivā tṭhitopi lokasamaññaṃbhūtaṃ sammutisaccaṃ gahetvāva vadati, evañcetta ko lokiyamahājanehi visesoti vuttaṃ “yāhī”tiādi, ayaṃ pāḷiyaṃ sambandho. Idaṃ vuttaṃ hoti - lokiyamahājano appahīnaparāmāsattā “etaṃ mamā”tiādinā parāmasanto voharati. Tathāgato pana sabbaso pahīnaparāmāsattā aparāmasantova yasmā lokasamaññaṃhi vinā lokiyo attho lokena dubbhiññeyyo, tasmā tāhi taṃ voharati. Tathā voharanto ca attano desanāvilāsaṃ veneyyasatte paramatthasacce patiṭṭhāpetīti. Desanaṃ vinivaṭṭetvāti heṭṭhā vuttāya diṭṭhābhinivesapaṭisaññuttāya vaṭṭakathāya vinivattetvā vivecetvā. Arahattanikūṭena niṭṭhāpesīti “aparāmasa”nti iminā padena taṇhāmānaparāmāsappahānakittanena tappahāyakaarahattasaṅkhātānikūṭena desanaṃ pariyosāpesi. Yaṃ panettha atthato na vibhattaṃ, taṃ suviññeyyameva.

Iti sumaṅgalavilāsiniyā dīghanikāyaṭṭhakathāya paramasukhumagambhīraduranubodhatthaparidīpanāya suvimalavipulapaññāveyyattiyajanāya sādhuvilāsiniyā nāma līnatthapakāsaniyā poṭṭhapādasuttavaṇṇanāya līnatthapakāsanā.

Poṭṭhapādasuttavaṇṇanā niṭṭhitā.

ΠΑΡΟΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Tīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Υποσχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Υποσχόλια. 1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια. 5. Νέα υποσχόλια για το κεφάλαιο για το σύνολο της ηθικής-2. 9. Σχόλια για την ομιλία στον Ποτταπάντα έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org